

EKONOMİ POLİTİK

Başkan Obama Amerikan Emekçisine Ne Vaad Ediyor?

Erinç Yeldan, 28 Ocak 2009

Barrack Obama Amerika'nın 44. Başkanı olarak göreve başladı. Başkan Obama'ya gerek iktisadi gerekse siyasi/jeopolitik alanda büyük umutlar beslenmekte. Yeni başkanın Amerikan siyasi yaşamına ilişkin proje ve hedefleri geçtiğimiz Pazartesi günü **Cumhuriyet Strateji** ekinde etraflıca incelenmişti. Bu haftaki yazımda ben daha çok Obama'nın ekonomik hedeflerini ve söz konusu hedeflerin özellikle Amerikan emekçi sınıfları açısından anlamını tartışmaya çalışacağım.

Obama daha başkanlığı devir almadan önce, küresel krizden çıkmak için ileri teknolojilere dayalı rekabetçi bir ekonomi programı izlemeye hazırlandığını belirtmekteydi. "Dünyanın merkez bankası" konumundaki ABD'nin, bu üstünlüğüne yakışır bir biçimde dünya piyasalarına talep, likidite ve güven sağlayacağı umudu küresel krizin artık sonuna geldiğini muştulamaktaydı.

Oysa küresel krizin basit bir Keynesgil genişleme reçetesiyle atlatılamayacak kadar karmaşık ve derin olduğu gerçeği son derece açık ve net olarak Başkan Obama'nın önünde durmaktadır. Nitekim Aralık ayına ait son veriler ABD ekonomisinde işsiz sayısının 11.1 milyon kişiye, işsizlik oranının da yüzde 7.2'ye fırlamış olduğunu belgelemekteydi. 2008 yılı boyunca ABD'de işsiz sayısı toplam 2.8 milyon kişiye ulaşmıştı. Söz konusu rakamlara umudu kesildiği için iş aramaktan vazgeçen kişileri de kattığımızda işsizlerin gerçekte 13 milyon kişiye, işsizlik oranının da yüzde 11'e yükseleceği hesaplanmaktaydı.

Bu olumsuz tablo karşısında Başkan Obama ve ekibi dört senelik başkanlık dönemi boyunca toplam 2.6 kişiye yeni istihdam sahası yaratılacağını vaad ederek göreve başladı. Obama'nın istihdam hedefleri, "yeni teknolojilere dayalı sanayilerin yaratılması", "rekabetçi piyasa sisteminin geliştirilmesi" gibi sözlerle süslenerek Amerikan kamuoyuna açıklandı. Ancak söz konusu istihdam hedeflerinin ardında yatan bazı gizli gerçekler özenle iktisat gündeminden kaçırılmaktaydı.

Bu "gizli gerçeklerden" birincisi Obama'nın istihdam paketinin maliyetine ilişkindir. Örneğin 1 milyonu hemen 2009'da olmak üzere, toplam 2.6 milyon kişiye yaratılacak olan istihdam *hangi ücretlerde* yaratılacaktır? Vaşington'da kurulu olan emek yanlısı araştırma örgütü *Economic Policy Institute* çalışanlarının tahminlerine göre, mevcut ücret ortalaması baz alındığında 2009 için vaad edilen 1 milyon kişiye yeni istihdamın ücret maliyetinin 50 – 75 milyar dolar olacağı hesaplanmaktadır. Bu maliyeti kim karşılayacaktır? Amerikan özel sektörü mü? Kamu mu? Söz konusu istihdamın kaynağının, rekabetçi piyasa koşullarında ABD özel sektörü olması arzulanıyor ise, Amerikan özel sektör işletmelerine ne gibi teşviklendirme sistemi uygulamaya konulacaktır?

Daha önemli ve can alıcı soruya gelelim: vaad edilen istihdam paketi, mevcut ortalaması yüzde 30'a ulaşan brüt kar oranlarında mı sağlanacaktır; yoksa Amerikan özel sektöründen istihdam artışına katkıda bulunmak için karlarından biraz fedakarlık etmesi mi istenecektir?

Amerikan ekonomisinde gizli tutulan bir diğer gerçek ise Őudur: Gene EPI verilerine göre Amerikan zel sektörü son otuz senedir Amerikan iŐgücü istihdamına net bir katkı yaratmaktan uzaktır. Bilgisayar ve teknoloji destekli ileri hizmetler sektöründeki yeni istihdam olanakları, Amerikan imalat sanayiindeki okŐ neticesindeki istihdam kayıplarını ancak dengeleyebilmiŐtir. ABD zel sektörünün istihdam yetersizliği bugünlere değin “ABD’nin artık bir sanayi-sonrası, ileri hizmet toplumu olduğu” mitleriyle geiŐtirilmektedir. Ancak son küresel kriz gerçeği artık bu tür efsanelerin kolay kolay kabul görmeyeceğini göstermektedir.

Amerikan ekonomisinin bir diğer gizli gerçeği ise cretlerim seyrine ilişkindir. ABD’de son 25 yılda vasıfsız (12 seneden daha az eğitim görmüŐ) iŐçilerin ücret ortalaması reel olarak yüzde 25 gerilemiŐ durumdadır. Marksist terminolojiyle vurgularsak, Amerikan zel sektöründe *artık değer* oranı söz konusu dönemde iki misline çıkarak 1.5’den, 3’e ulaŐmıŐtır. Bu veriler ABD’de emeğin artan sömürüsünün boyutlarını sergilemektedir.

Sonuç olarak: Başkan Obama ve ekibinin 2009 ve ötesine ilişkin ekonomik programı sadece “istihdam” artıŐlarından bahsetmekte; ancak söz konusu istihdam artıŐlarının *hangi ücret* ve *hangi kar* düzeyinde olacağını özenle gözlerden kaçırmaktadır. ABD’de “yeni teknolojilere dayalı sanayilerin yaratılması” planının, Amerikan emelerinin proleterleŐtirilmesinin hızlandırılması ve emeğin artan sömürüsü ile tezgahlanmakta olduğu açıktır.